

Po tem, ko je dogodek v februarju preprečila bolezen, se je v četrtek, **24. marca** ob 18. uri v Trubarjevi hiši literature vendarle odvil pogovor med pesnico, pisateljico in prevajalko

Miriam Drev

in docentko književnosti, prevajalko, avtorico znanstvenih člankov ter drugih besedil,

Leonoro Flis

. Za osrednjo temo pogovora je bila postavljena izkušnja bivanja v tujini ter njen vpliv na pisanje proze pri obeh avtoricah. Miriam Drev je o tujini spregovorila v navezavi na svoja dva romana

V pozlačenem mestu

in

Nemir

, v katerih zasledimo odseve Londona, Gradca, Dunaja, Madžarske in Indije, Leonora Flis pa se je navezala na svojo nedavno izdano zbirko kratke proze

Upogib časa

, ki se dogaja predvsem v New Yorku. Pogovor je vodila moderatorka in prevajalka

Breda Biščak

Ali je pri pisanju o tujini za začetek nujno, da avtor obišče kraje, o katerih piše? Ja in ne, je povedala Miriam Drev. Pri pisanju znanstvene fantastike ali fantazijskih romanov je to povečini nemogoče, a pri dobrih avtorjih tudi tak prostor zaživi. Če elementi tujine presegajo vlogo ozadja, je v tem primeru težko doseči avtentičnost brez dejanskega poznavanja – v romanu *V pozlačenem mestu* se tako npr. pojavljajo različne vrste dunajskih tramvajev, ki imajo znotraj romana posebno funkcijo. Podobno je z mestom New York v zbirki *Upogib časa*. Zbirko sicer sestavlja žanrsko hibridna proza z elementi leposlovja, esejistike in spominske proze, New York v njej pa nikakor ni zgolj literarni prostor, saj predstavlja tudi uresničenje obljube iz otroštva, potek neke ljubezenske zgodbe in ne nazadnje metaforo o urbanem bivanju. Čeprav je ukvarjanje z vso birokracijo lahko zelo izčrpujoče, kot je povedala Leonora Flis, ji kljub vsemu ustreza. Miriam Drev, ki je na Dunaju preživela sedem let, se je strinjala, da je bivanje v velikih mestih resda napornejše, hkrati pa tudi osvobajajoče, saj lahko v človeku odpre potenciale, ki drugod ne bi mogli priti na plan. Da distanca res osvobaja, je s svojo izkušnjo potrdila tudi druga avtorica, in pojasnila, da v New Yorku sama deluje bolj odprto in je z vsemi čuti na preži.

Obe gostji se veliko ukvarjata s tujo književnostjo, zato je Breda Biščak zanimalo, ali tudi ta lahko predstavlja izkušnjo tujine. Miriam Drev je izpostavila prvo vstopanje v tuje prostore prav skozi knjige iz otroštva, omenila pa je tudi pojav pri prevajanju, ko se avtorjeva izkušnja tujine nehote vtisne v prevajalca in ga s tem zaznamuje. Leonora Flis je dodala, da gre pri prevajanju vedno za vstop v nek kulturni in jezikovni kod, v katerega se je treba za dober rezultat globoko potopiti. Kako pa je na ustvarjanje *Upogiba časa* vplivalo raziskovanje dokumentarne pripovedi, s čimer se sicer ukvarja Leonora Flis? Ta je dejala da je imelo bistveno večji vpliv obiskovanje seminarja kreativnega pisanja med študijem, kjer so se udeleženci posvečali pisanju osebnoizpovednega eseja oziroma memoarske proze. Ker sama razmišlja bolj fragmentarno kot linearno, je knjigo opremila še s fotografijami in verzi v angleščini, pri čemer je vse skupaj povezovala bolj po občutku kot z racionalnim pristopom. Mozaičnost se kaže tudi v pripovedni perspektivi romana *Nemir*, saj v njem nastopata dve prvoosebni pripovedovalki, slovenska novinarka Ema in indijska glasbenica Sangita, preko katerih izvemo zgodbo madžarskega begunca Tiborja. Tibor tako dogajanje v romanu umesti tudi v širši kontekst razdeljene Evrope in madžarske revolucije, ki jo je Miriam Drev med pisanjem podrobneje raziskala.

Ali je v tem smislu morda avtobiografsko prozo lažje pisati in je zato v literarnem smislu manjvredna? Leonora Flis tovrstnih pomislekov ni imela. *Upogib časa* je njena prva knjiga, ki je nastajala precej spontano, zato je s pisanjem pričela v sebi. Sicer pa je po njenem mnenju tudi neavtobiografska proza pisana iz sebe. Poudarila je, da je sploh v angloameriškem prostoru avtobiografsko pisanje precej popularno, predvsem narativni žurnalizem. Pomisleki o etičnosti ravnanja se lahko pojavijo tudi pri vključevanju v literaturo zgodbe drugih ljudi, npr. svojih prednikov. Miriam Drev je dejala, da ljudje, ki te poznajo, med branjem tvojega dela tako vedno vlečejo enačaje, a da je po njenih izkušnjah ljudem ponavadi všeč, če se v kakšnem besedilu prepoznajo. Konec koncev pa se tudi preverljive podatke iz avtobiografij skupaj zlagava prav s

fikcijo, saj so naši spomini sila spremenljivi. S tem se je strinjala tudi Leonora Flis, ki je poudarila fluidnost spominov in dejstvo, da se z vsakim priklicem nekega dogodka naš spomin nanj oddalji in spremeni. Na vprašanje o tem, kako doživlja preteklost, je dejala, da z njo živi v vsakem trenutku, zaradi česar je zbirko tudi nasloвила Upogib časa. Nekoliko drugače je s preteklostjo pri likih iz romana Nemir: z njo so povezane številne rane, izgube in težki spomini, predvsem pri liku Tiborja. Na tem mestu je Miriam Drev je izpostavila še, da lahko na marsičem težavnem iz preteklosti zgradimo prihodnost.

Še ena skupna točka gostij je njun zavzet odnos do jezika. Miriam Drev je o tem dejala, da so tako ali tako vse zgodbe že napisane, vedno pa gre za to, ali se boš pri pisanju zadovoljil s klišeji ali pa jih s pomočjo jezika skušal preseči. Pri besedni umetnosti je jezik temeljna podlaga in zato sama meni, da poznavanje tega oziroma skrbi zanj ne more biti preveč. Leonora Flis pa je v navezavi na to omenila literarne novinarske prispevke, pri katerih tudi lahko govorimo o presežnosti, in ki navkljub močni subjektivni noti ne izgubijo svoje novinarske avtentičnosti.

Iskanje literarnih presežkov terja čas, ki ga svobodnjakom vedno zmanjkuje. Zadnje vprašanje, ki ga je Breda Biščak postavila svojim sogovornicama je bilo, kako povezati literaturo, čas in položnice? Kako in zakaj vztrajati? Čeprav je v odgovoru Miriam Drev izrazila nekaj obžalovanja glede situacije, v kateri je kot svobodnjakinja, tolažbo najde v tem, da sama razpolaga s svojim časom. Glavni zagon Leonore Flis pa je zavedanje, da nikoli ni šla proti sebi in da je bila to vedno izbira. Vztrajati in ustvarjati nameravata obe tudi v prihodnje: Miriam Drev pripravlja izid nove pesniške zbirke in načrtuje obisk New Yorka, Leonora Flis pa še naprej piše zgodbe, ki niso in ne bodo nujno vezane na njena potovanja.

Avtorica poročila: Katarina Kogej

{fshare id=2336}